

KLUB 500: Staré envirozáťaže nie je možné odstraňovať protiústavne

Dňa 12.8.2021

Štát vyčistí kontaminované územie od starej environmentálnej záťaže spred desiatok rokov a súčasný vlastník pozemkov, ktorý záťaž nespôsobil, má za to zaplatiť. Prípadne si má nechať založiť pozemky v prospech štátu na dobu 30 rokov. Takýto návrh novely zákona o opatreniach na úseku envirozáťaží pripravila skupina koalíčných poslancov. Podľa Klubu 500 je nevyhnutné riešiť otázku starých environmentálnych záťaží, no tam, kde je za environmentálne záťaže zodpovedný štát, musí štát aj konať. Nemôže svoju zodpovednosť prenášať v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky na súčasných vlastníkov. Vzorom by nám mohlo byť Česko či iné západné krajiny.

Skupina koalíčných poslancov prichádza s návrhom, ako odstrániť envirozáťaže na Slovensku. Podľa dostupných údajov sa v krajine nachádza zrejme viac ako 30 000 zdrojov znečistenia a z nich 1500 zdrojov predstavuje závažné nebezpečenstvo pre zdravie človeka či životné prostredie. Ide najmä o areály podnikov, kde dochádzalo v minulosti k dlhodobým únikom nebezpečných látok, družstvá, depá či skládky nebezpečných odpadov alebo pohonných hmôt. Koalíční poslanci navrhujú, že štát tieto územia vyčistí, od vlastníka však bude žiadať refundáciu – buď peniaze za zhodnotenie pozemku, alebo jeho založenie na 30 rokov v prospech štátu. Podľa Klubu 500 naráža takéto riešenie na Ústavu SR: *„Tým že štát túto zodpovednosť prenáša na nových vlastníkov plošne aj tam, kde nie je zodpovednou osobou súčasný vlastník, je návrh novely podľa nášho názoru v príkrom rozpore s ústavným princípom právneho štátu, s ústavnou povinnosťou štátu ochraňovať a podporovať hospodársku súťaž a predstavuje nedovolený zásah do vlastníckeho práva. Spomínané ustanovenia týkajúce sa refundácie môžu zasiahnuť do práva na podnikanie a vytvoriť diskriminačné prostredie bez rešpektovania potreby rovnakých podmienok v podnikaní vo fungujúcom trhovom hospodárstve,“* vysvetľuje výkonný riaditeľ Klubu 500 Tibor Gregor.

Takmer všetky z areálov boli v čase, keď znečistenie vzniklo, v rukách štátu. Ide o staré záťaže ako pozostatky zo 60. až 80. rokov minulého storočia. Keď sa týchto lokalít v rámci privatizácie ujali noví majitelia, nie všetci s kúpnu zmluvou preberali na seba aj zodpovednosť za odstránenie starých envirozáťaží a neboli určení ako povinné osoby. Podľa združenia najväčších slovenských zamestnávateľov je neprijateľné, aby boli nútení podieľať sa majetkovo na jej likvidácii. *„Sanácia environmentálnych záťaží, pri ktorých nie je určená povinná osoba, je vykonávaná štátom a štát ako zodpovedná osoba má v princípe odstrániť znehodnotenie majetku súčasných vlastníkov. Je zodpovednosťou štátu a jeho obyvateľov, aby environmentálne záťaže z minulých období boli sanované a životné prostredie čoraz viac chránené. Klub 500 preto žiada poslancov Národnej rady SR, aby návrh stiahli,“* hovorí výkonný riaditeľ Klubu 500, Tibor Gregor.

Klub 500 však v žiadnom prípade nespochybňuje potrebu riešiť problematiku starých environmentálnych záťaží. Práve naopak. Pri financovaní ich sanácie by sa Slovensko mohlo inšpirovať príkladmi dobrej praxe zo zahraničia. Napríklad Rakúsko a Francúzsko používajú na financovanie nákladov súvisiacich s environmentálnymi záťažami špeciálny kompenzačný fond, tvorený z poplatkov za niektoré chemické látky či nebezpečné odpady. V susednej Českej republike je táto problematika riešená formou ekologických zmlúv medzi Fondom národného majetku ČR a nadobúdateľmi privatizovaných podnikov, ktoré hovoria o úhrade nákladov na vysporiadanie ekologických záväzkov vzniknutých pred privatizáciou. V neposlednom rade by tiež Slovensko mohlo hľadať spôsoby, ako na sanáciu starých envirozáťaží využiť prostriedky z eurofondov. Klub 500 je pripravený zapojiť sa do diskusie k tejto téme a pomôcť hľadať riešenia, ktoré budú optimálne pre majiteľov znečistených areálov i pre štát.